

УДК 637.1/3:334/012/82 (4)

Желєзняк А.М., к.е.н., доцент,

Черевко В.Д., к.е.н.

Львівський національний аграрний університет

РОЗВИТОК МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

В науковій статті розглянуто стан та перспективи розвитку вітчизняної молочної галузі в умовах євроінтеграційних процесів. Виділено напрямки інформаційного забезпечення молочної галузі. Запропоновані шляхи покращення інформаційної підтримки на ринку молока та молочної продукції.

Ключові слова: молочна галузь, євроінтеграція, ринок, інформаційна підтримка.

Zhelezniak A., Cherevko V.

THE DAIRY INDUSTRY IN TERMS OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES: INFORMATION ASPECTS

This research paper considers the status and prospects of the domestic dairy industry in the European integration process. Highlight areas of information of the dairy industry. Suggested ways to improve information support for market milk and dairy products.

Keywords: dairy industry, European integration, market information support.

Желєзняк А.М., Черевко В.Д.

РАЗВИТИЕ МОЛОЧНОЙ ОТРАСЛИ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ: ИНФОРМАЦИОННЫЙ АСПЕКТ

В научной статье рассмотрены состояние и перспективы развития отечественной молочной отрасли в условиях евроинтеграционных процессов. Выделены направления информационного обеспечения молочной отрасли. Предложены пути улучшения информационной поддержки на рынке молока и молочной продукции.

Ключевые слова: молочная отрасль, евроинтеграция, рынок, информационная поддержка.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Євроінтеграційні наміри України в 2013 році та перспективи

Желєзняк А.М., Черевко В.Д.

підписання Угоди про Асоціацію з Європейським союзом потребують більш пильної уваги з боку вітчизняних товаровиробників до питань вивчення змін законодавчої бази як в вітчизняній економіці, так і країнах Європейського Союзу, оперативного моніторингу ринкового середовища, успішного діалогу з органами державної влади, аграрного бізнесу, представниками громадських організацій та галузевих об'єднань. Скасування ввізних мит та прискорення процедури сертифікації українських товарів на ринках країн Європейського Союзу з однієї сторони виглядають привабливо, з іншої сторони – важко спрогнозувати реальний вплив на розвиток вітчизняної економіки та окремих його галузей в результаті підписання Угоди про Асоціацію та вільну торгівлю.

Більш гостро питання інформаційної підтримки процесу євроінтеграції стоїть перед підприємствами, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. До такої категорії виробників відносяться і підприємства молочної галузі, для якої характерними рисами є гостра конкуренція на внутрішньому ринку молока та молочних продуктів, необхідність дотримання вимог щодо якості продукції на зовнішніх ринках, зростання частки імпорту молочної продукції останніми роками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вагомий внесок у дослідження зазначеної проблеми зробили такі зарубіжні і вітчизняні вчені як А. Береза, І. Бойчук, Д. Еймор, М. Кропивко, С. Кваша, М. Макарова, М. Мак–Картні, А. Шеер та інші. Проблема розвитку молочної галузі присвячені праці українських науковців М.М. Ільчука, О.М.Шпичака, В.І. Бойка, О. Готурова, В. Галушка. Разом з тим наявні науково–практичні розробки потребують адаптації до нових умов функціонування національної економіки, потреб удосконалення управління через підвищення інформаційної підтримки галузі та впровадження інформаційних систем на підприємствах.

Цілі статті. Завданням статті є представлення результатів дослідження перспектив розвитку молочної галузі в умовах євроінтеграційних процесів на основі підвищення якості інформаційного забезпечення вітчизняних підприємств, що спеціалізуються на виробництві молока та молочної продукції, та інформаційної підтримки молочного ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Незважаючи на

досить невисокий рівень конкурентоспроможності, Україна посідає далеко не останнє місце на світовому ринку молока, конкуруючи в основному з європейськими країнами, чому сприяють вигідне географічне розташування й збережені економічні зв'язки з пострадянськими країнами. За даними продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (FAO), у 2012 р. світове виробництво молока та молокопродукції в перерахунку на молоко досягло майже 760 млн т, що на 3% перевищило показники попереднього року. При цьому країни, що розвиваються, нарощували виробництво більшими темпами порівняно з розвиненими. Лідерами зростання виробництва стали Азія, Південна та Північна Америка.

Враховуючи обсяги виробництва за останні роки (понад 11 млн т молока), Україна посідає 11 місце у світовому рейтингу виробників молока. Частка України у світовому молочному виробництві становить 1,5%. Однією з причин цього є невідповідність стандартів якості сировини для виробництва молочної продукції. Характеристика молочної сировини класу «екстра» в країнах ЄС: за кількістю соматичних клітин ≤ 300 тис./см³, бактеріальне осіменіння ≤ 30 тис./см³; в Україні відповідні показники становлять ≤ 400 тис./см³ та ≤ 100 тис./см³. Тож виникає потреба гармонізації вітчизняних стандартів якості молока із світовими [1]. Проведений аналіз підтвердив, що у 2008-2012 роках в Львівській області спостерігалася негативна тенденція для регіону по зростанню обсягів імпорту сирів, масла вершкового на фоні суттєвого скорочення експортних операцій за цими ж видами молочної продукції.

В цілому сьогодні ринок молока та молочної продукції Львівської області розвивається під впливом дії чинників, які створюють можливості та загрози розвитку ринку і визначатимуть подальший розвиток галузі після підписання Угоди про асоціацію з ЄС. До сприятливих можливостей розвитку молочної галузі на регіональному рівні можна віднести: зростання споживчого ринку молочних продуктів внаслідок підвищення добробуту населення, особливо у вищому, середньому і преміум цінових сегментах; зростання кількості супермаркетів створює можливості для розширення асортименту молочної продукції; виникнення нових економічних можливостей завдяки прикордонному розташуванню, вдосконалення організації виробництва за рахунок обміну досвідом із Польщею, ефективного використання програм, фінансованих ЄС; зростання обсягів іноземних інвестицій сприятиме інтенсифікації

інноваційної діяльності в галузі, розвиток фінансової інфраструктури сприятиме ефективнішому використанню кредитних ресурсів в напрямку зміцнення виробничих потужностей молокопереробних підприємств; перспективи зростання споживання молока та молочних продуктів за рахунок іноземних туристів.

Реалізація євроінтеграційних намірів України у найближчий час, на нашу думку частково послабить дію одних чинників, та посилить дію інших. Щоб уникнути суттєвого коливання попиту і пропозиції на ринку молока та молочної продукції на найближчу перспективу та створити потенційні можливості для підприємств галузі з нарощення обсягів експорту продукції, слід вирішити одне з важливих питань розвитку молочної галузі – інформаційної підтримки та інформаційного забезпечення усіх процесів в галузі – від виробництва молочної сировини до реалізації молочної продукції кінцевому споживачу. Результати реалізації державної наукової технологічної політики та прискорення інформатизації ринку молочної продукції в частині розвитку каналів збуту з використанням Інтернет-технологій.

Законодавчо інформаційна підтримка агропромислової діяльності та окремих її галузей регулюється Законом України, здійснюється на засадах, передбачених Конституцією України, ГК України, законами України: «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві», «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року», «Про державну підтримку сільського господарства України», іншими нормативно-правовими актами аграрного законодавства, а також законодавства, яким регулюється діяльність органів державного управління та контролю в цілому.

Порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації та інформації, що становить суспільний інтерес регулюється Законом України «Про доступ до публічної інформації» зі змінами та доповненнями. Важливий вплив на інформаційну політику в аграрній сфері має і Закон України «Про інформацію», в якому зазначено, що основними напрямками державної інформаційної політики є: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства;

забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечення інформаційної безпеки України; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору.

Формування мережі інформаційно-консультаційних центрів в Україні є пріоритетним напрямком державної аграрної політики. На практиці, в ретроспективі розвитку інформаційних систем в Україні, розвиток останніх був забезпечений організаційними формами, що несуть назву “дорадчі служби”.

Основним завданням таких служб є сприяння вирішенню проблем сільських товаровиробників шляхом інтеграції освіти, аграрної науки у виробництво, забезпечення взаємодії з організаціями, що впливають на розвиток аграрного сектора [2, С.260].

В 2004 році був прийнятий Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність», який започаткував систему інформаційного забезпечення аграрної сфери через дорадчі служби. Ще одним з стратегічних напрямків розвитку молочної галузі в умовах євроінтеграційних процесів є регулювання інформаційних потоків та інформаційної підтримки процесів реалізації на внутрішньому та зовнішніх ринках молочної продукції.

Частково роль інформаційної підтримки операцій на ринку молока та молочних продуктів можуть відігравати аналітичні агентства та гуртові ринки сільськогосподарської продукції (в Львівській області – гуртовий ринок Шувар). Для прикладу в сусідній Польщі значну інформаційну підтримку різних галузей сільського господарства здійснює Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. В Україні дослідженнями ринків сільськогосподарської продукції та продовольства займаються Аграрна біржа, Агроринок Херсонщини, Аграрний Союз України, Український клуб аграрного бізнесу та ряд інших.

Залучення гуртових ринків сільськогосподарської продукції до процесів інформатизації молочної галузі і аграрної сфери в цілому сприятиме створення центрів накопичення та передачі знань, досвіду, інновацій, нових тенденцій у сільському господарстві, оцінки аграрного ринку, прогнозування та статистики, ознайомлення із закордонним досвідом. Організація та проведення навчальних та

дорадчих програм, курсів, семінарів, конференцій та обговорень на постійній основі для всіх представників АПК.

Висновки. На сьогоднішній день актуальним завданням, що стоїть перед органами державної влади, урядовими і неурядовими організаціями, є підвищення рівня інформаційної підтримки учасників ринку молока та молочної продукції, покращення якості інформаційного забезпечення діяльності підприємств галузі.

Вирішити поставлені завдання можна шляхом стимулювання роботи інформаційно-консультаційних служб в аграрній сфері, збільшенні кількості аналітичних агентств, ролі інституційного забезпечення, розвитку Інтернет-технологій в системі маркетингу, підвищенні ролі регіональних аграрних центрів, гуртових ринків сільськогосподарської продукції щодо публічного представлення даних про законодавчу базу України, країн Європейського Союзу та інших, моніторинг цін, асортимент продукції тощо. Це дасть змогу підняти рівень обслуговування споживачів на ринку молочної продукції згідно світових стандартів, дозволить створити дієву систему контролю якості та безпеки товарів, надасть можливість виробнику отримати інформацію, побачити практичну сторону, а за потреби і пройти навчання та купити необхідне обладнання чи технологію.

1. Маслак О. Молока більше, а ціни нижчають [Електронний ресурс] // О. Маслак – Режим доступу <http://www.propozitsiya.com/?page=146&itemid=4108>.
2. Рибак Л.Х. Інформаційно–консультаційні послуги в сільському господарстві / Л.Х. Рибак, Т.Ю. Колесник // Науковий вісник НУБіП – 10/11/2010 . – N154 част.2: Економіка, аграрний менеджмент та бізнес . – С. 260–263.
3. Бондарчук Н.В. Інформаційно–консультаційні послуги в сільському господарстві: досвід країн з розвинутою економікою / Н.В. Бондарчук [Електронний ресурс]// Ефективна економіка – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/efek/2010_1/1_2010_4.pdf